

mbt9710@gmail.com

המו"ל שלום צדוק

רחוב אריאלי 16/5

ביתר עילית

055-6783-221

העלון יוצא לאור בסיוע
משפחת המנוח
הרה"ג יוסף צדוק זצ"ל

מסילות בני תימן

על שם רבינו יחיא צאלח (מהרי"ץ) זצוק"ל, גאון רבני תימן (ה'תע"ה-ה'תקס"ו)

לאזכרו של הרה"ג רבי יוסף צדוק זצ"ל | חנוכה תרצ"ז - ה' כסליו ה'תשע"ז

מפני מה אין מסכת חנוכה

אין לקרא העלון
בשעת התפילה
וקריאת התורה
חודש כסליו
תשע"ז
עלון מס' 23

מושג של טומאה וטהרה, אין הבדל בין חול לשבת, ואין בורא עולם רח"ל. ובאו בצבא גדול, בקשתות, רמחים ופילים מאומנים, כדי לנצח את עם ישראל. ולכן טימאו את השמינים ואת בית המקדש, ופרצו פרצות חנוכות בית המקדש, בסורג ובהיכל, להראות שאין קדושה שורה במקום הזה, וכביכול אין הבדל בין יהודי לגוי.

המשנה במסכת מדות (פרק ב' משנה ג') אומרת שלפנים מחומות הר הבית היה סורג, והיו שם י"ג פרצות שפרצו מלכי יון, ומדי הסיבה שפרצו אותן מלכי יון, שהרי אין זו חומה חזקה, אלא מעצים ועשויה נקבים נקבים, כמטה מסורגת בחבלים. אלא כי הסורג שימש סימן, שאין נכרי וטמא מת רשאים להיכנס לפנים ממנו. וכיון שהיוונים רצו לבטל את ההבדל בין יהודי לגוי, ושאלו מושג של טומאה וטהרה, פרצו פרצות אלו. משל למי שמרד במלך, וצווה המלך להרוס ביתו, אך לא לגמרי אלא רק חלק ממנו, כדי להראות קבל עם ועדה מהו ענישו.

וזה מה שעשו היוונים. הם לא שפכו את השמינים, אלא רק טימאו אותם, כדי שהכהנים ידליקו בשמן טמא, וכך לא יהיה הבדל בין טומאה לטהרה, כי לדעתם הכל שווה. ואמנם, חלק ניכר מעם ישראל נפגעו מהשכלה זו, וכן זהו מה שזומומים המתונים של ימינו, שמרעים ליהדות הנאמנה לדבר ה' ומנסים להדחיקו מדרך ה'. ותפקידנו להבין זאת, להתגבר על נסיונות אלו, וללכת בדרך התורה במסירות נפש, לעשות רצון ה'.

המלכות ניתנה לשבט יהודה, שכן יעקב אבינו בירך את שבט יהודה, לא יסור שבט מיהודה, והכהונה ניתנה לשבט לוי, לפי שלא השתתחו לעגל. ומדוד המלך ועד חרבן בית ראשון, קרוב לארבע מאות וחמישים שנה, משלו מלכים משבט יהודה, וגם לאחר החרבן היו נשיאים משבט יהודה. אחד מנשיאים אלו היה הלל הזקן, דורו שביעי מהלל היה רבי יהודה הנשיא, והוא חיבר את המשניות וקבע את המסכתות, שבת, מגילה, ראש השנה וכו'.

ומהו הטעם שלא קבע מסכת על עניני חנוכה. מפני שהחשמונאים קמו בבית שני, נלחמו נגד היוונים ונצחו אותם. ובמקום להסתפק בעבודה בבית המקדש, לקחו לעצמם גם את המלוכה, וזה היה חטאם, ולבסוף כולם נהרגו על ידי הורדוס, אחד מעבדיהם. ועובדה זו שהם משלו על עם ישראל, לא מצאה חן בעיני חכמים, ולכן רבי יהודה הנשיא, מסדר המשנה שהיה מורע דוד המלך, לא רצה להזכירם במשנה, ולכן אין מסכת חנוכה בששה סדרי משנה.

מלחמת היוונים ומטרתם היתה להפוך את עם ישראל ככל גויי הארצות, עובדי עבודה זרה, לשנות את אורח חייו עם ישראל על ידי שיקבלו תרבות יון, ולבטל חס ושולום את האומנה באל חי. מלחמתם היתה מלחמה דתית, שכן היוונים החשיבו את עצמם כמשיחיים, שפועלים על פי ההגיון, ועל כן לשיטתם אין

מכתבי הרה"ג
רבי יוסף צדוק זצ"ל

שיעור גובה הדלקת נר חנוכה

מהרי"ץ (במהדורה בתרא דף שכ"ט ע"ב) הביא את דעת השלחן ערוך (סימן תרע"א סעיף ו') שמינוח למעלה משלושה טפחים, ומצוה להניחו למטה מעשרה טפחים, ואם הניחו למעלה מעשרה טפחים, יצא. וכתב גור אריה, ולדעת הרי"ף ורמב"ם ויעד, מצוה לכתחילה בין בתוך עשרה בין למעלה מעשרה, עד עשרים אמה. ובסדר היום כתב, מצוה מעשרה טפחים עד שמונה עשר, שכן גבהה של מנורה שמונה עשר טפחים ע"כ. ואם הניחו למעלה מעשרים אמה, לא יצא.

ובשערי יצחק (חנוכה ה'תשע"ג) הביא בשם הרב יוסף צובייר זצ"ל שבתנים בכל הבתים היה מקום שקוע בקובע בקיר, שנעשה כבר בשעת הבנייה סמוך לפתח בקומה הראשונה, בגובה קומת אדם, כדי להניח שם את מנורת החנוכה. ומזכר שהדליקו מעל עשרה טפחים, ובשתיילי וזיתים לא העיר שהמנורה שלא כשלחן ערוך.

וראיתי בקונטרס שיעורי ברכת אברהם (הלכות חנוכה וציצית, עמוד ט' ואילך) מאת הרה"ג רבי נתנאל עומיס שליט"א, שביאר מדוע לא חששו לדעת השלחן ערוך להדליק בתוך עשרה טפחים, על פי המחלוקת במסכת בבא קמא (דף ס"ב ע"ב) גבי גמל שהיה טעון פשתן ודלק בגרו של חנוני, דלרבי יהודה בנר חנוכה פטור, שמע מינה, נר חנוכה מצוה להניחו דוקא בתוך עשרה. ומשני בגמרא, דלא תטריחוהו, וכתב הרא"ש דאף שדחתה הגמרא עצם הדין לא נדחה, וכן פסק השלחן ערוך. אך הרמב"ם השמיט, דהא קיימא לן בחכמים שהחזיקו חייב, ולדבריהם אין מקום כלל לדון הנוכח לעיל. ועוד, דמהרי"ץ הביא טעם למנהגו מספר סדר היום, דיש לתת הנרות גבוה מעשרה טפחים עד שמונה עשרה טפחים, דומיא דנרות המקדש, ע"כ.

אמנם בשערי יצחק (פרשת וישב ה'תשע"ז) ביאר שהחיד"א כתב בספרו מחזיק ברכה, כי נכון שלדעת חכמים חייב, אבל כל זה לגבי דניי ויוקין, ורבנן לא חולקים עליו בענין הנחתה למטה מעשרה טפחים.

ולענין הדלקת נרות בבית הכנסת, כתב מהרי"ץ דאין אדם יוצא בנרות דבית הכנסת. והטעם ראינו בכל בו, להוציא מי שאינו בקי ומי שאינו רזי, ע"כ. ועיין שערי יצחק (מוצש"ק וישלח ה'תשע"ג) שכתב דאף בדברי הרמב"ם אין ללכת זכר, ובפרשת וישב (ה'תשע"ז) כתב שבמיעוט בני כנסת הדליקו במקום נמוך למטה מעשרה טפחים.

ולאחרי פסק בשלחן ערוך המקוצר (סימן ק"ב סעיף י'), נרות חנוכה שמדליקין בבית הכנסת, הם לפרסם חסם לאנשי בית הכנסת, ולא לעובדים וישיבים. לפיכך צריך להניחם במקום גבוה הנראה לכולם, ואין צריך שייראו מהחלונות חוצה.

יכול לברך שעשה ניסים, משום דלא גרע מדין הרואה נרות חנוכה, שמברך שעשה ניסים.

ובדיון הרואה כתב מהרי"ץ, מי שלא הדליק וגם אין מדליקים עליו בתוך ביתו, כשהוא נר חנוכה מברך שעשה ניסים וכו'. משמע שאם מדליקים עליו בביתו, לא יברך ברכת הרואה (שלחן ערוך סימן תרע"ז). אך הכנסת הגדולה דייק בדעת הרמב"ם, מדרכה וכל הרואה אותה וכו', דאיתא לרביי דאף על פי שמדליקין עליו בביתו, צריך לברך לצאת ידי ברכות. ולענין מעשה, הכריע כשלחן ערוך כנגד הרמב"ם.

ויש להעיר על דברי רבי עקיבא איגר, דבשלמא הרואה עדיין לא עשה מעשה הדלקה, ולכן מברך על ראה בעלמא, מה שאין כן זה שהדליק כבר, שהרי עשה מעשה של קיום מצות הדלקת הנרות. אלא צריך לבאר דבריו, שיש הבדל בין ברכת ההדלקה שכבר קיים, ולכן אינו יכול לברך, ואילו ברכת שעשה ניסים אינה על ההדלקה בפועל, ולכן לא הפסיד ברכה זאת.

וכן ביאר בחזון עובדיה (עמוד ק"א), כי לענין ברכת נס וזמן לא שייך כל כך דין עובר לעשייתו, אך לבי ברכת להדליק נר חנוכה הדבר שני במחלוקת, שכן לדעת הפרי חדש (סימן תרע"ב) אינו יכול לברך על שאר הנרות שהן רק להידור מצוה, אך לדעת האלהי רבה צריך לברך על נרות ההידור.

עוד בענין הידור מצוה, הביא בחזון עובדיה (הלכות סוכות עמוד רמ"ד) מעשה שבא לפני הגאון רבי חיים סולובייצ'ק מבריסק, שהיו לפניו שני אתרוגים, אחד כשר ואחד מאריך ישירא, והשני מקורפו, מהודר מאד, אך ספק מורכב. ואמר שיש לברך וליתול את האתרוג מקורפו תחילה, אף שהוא ספק פסול, ואחר כך יטול את האתרוג הכשר שמאריך ישראל, שכן אם קדים ליתול את הכשר ואחר כך יברך על הספק, לא יקיים את מצות ההידור, כי הידור בלא מצוה אינו כלום. וכתב עליו דהנכון שיטול תחלה האתרוג שהוא דאי כשר ויברך עליו, שאם לא כן נמצא שנמילת הספק פסול הוא הפסק בין הברכה למצוה, עיין שם.

ונראה להכא את לשיטת הגר"ח מבריסק, כשלא בירך על הנר הראשון יכול לברך על ההידור, כי ההידור בנר חנוכה הוא תוספת לנר הראשון, וחשיב עדיין עוסק במצוות ההדלקה. כלומר, המצוה היא גם בנר הראשון, וגם בתוספת נרות ההידור. לעומת זאת, במצוה אתרוג המצוה לכתחילה היא באתרוג המהודר יותר, ואם כבר קיים המצוה באתרוג כשר, אינו יכול לברך על תוספת הידור, משום שח"ל לא תיקנו כן. ואם רוצה להחמיר על עצמו ליתול אתרוג יותר מהודר, אינו יכול להקל על עצמו לענין ברכה לברך שוב.

זמן הדלקת נר חנוכה

מהרי"ץ בעץ חיים כתב שזמן הדלקת חנוכה עם סוף שקיעת החמה, והיינו צאת הכוכבים, לא מאחרין ולא מקדימין. ואם עבר זה הזמן ולא הדליק, מדליק והולך כל הלילה (שלחן ערוך). כלומר, כדי שלא יפסיד המצוה לגמרי, וכגון שאין אחד מבני הבית שיכול להדליק בזמן, נקט מהרי"ץ דאפשר לסמוך על דעת השלחן ערוך, ולהדליק עם ברכה במשך כל הלילה, משום שדעת הרמב"ם (בפרק ד' מהלכות חנוכה הלכה ה') שאם שכח או היד ולא הדליק עם שקיעת החמה, מדליק והולך עד שתכלה רגל מן השוק, וכמה הוא זמן זה, כמו חצי שעה או יותר. עבר זמן זה, אינו מדליק. לכן אפשר לסמוך על דעת השלחן ערוך, להדליק כל הלילה עם ברכה.

וכתב בשלחן ערוך המקוצר (סימן ק"ב סעיף י"א), מנהגינו שזמן הדלקתו הוא סמוך מעט לפני צאת הכוכבים, לא קדים ולא יאחר. ולכן נהגו בכמה מקומות לצאת מבתי כנסיות אחר תפילת מנחה, כדי להדליק בבתיהם, ואחרי כן חוזרים להתפלל ערבית. ויש מקומות שיוצאים להדליק רק אחרי שסיימו תפילת ערבית. והוא כרע שעה לאחר צאת הכוכבים.

וביאר בשערי יצחק (פרשת וישלח ה'תשע"ז) בדעת מהרי"ץ, שזמן הדלקת נרות חנוכה הוא עם צאת הכוכבים, ומה שהדפיסו בסידורו עד צאת הכוכבים הוא טעות. וזמן ההדלקה בבית הכנסת פועלת צדיק, בערך בשעה ארבע וחמישים, שזה בערך חמש או עשר דקות לפני צאת הכוכבים, לא בשקיעה ממש ולא בצאת הכוכבים. אבל דעת הרמב"ם להדליק עם שקיעת החמה, והכוונה היא סוף השקיעה, עכ"ל.

ברכת ההדלקה על נרות ההידור

מהרי"ץ בעץ חיים הביא מתשובת הרמב"ם (סימן ק"ח), שאם כשהדליק נר חנוכה ויברך עליו היתה כוונתו להדליק נרות אחרים, ברכה אחת לכולם. ואם בירך והדליק, ונודע לו נרות אחרות להדליק, מברך בכל פעם ופעם.

ונראה לבאר את תשובת הרמב"ם, דמיייר על נרות חיוב ולא על נרות ההידור, כי אם כבר בירך על נרות החיוב, ואחר כך נודע לו נרות ההידור, כיון שכבר קיים עיקר מצות ההדלקה, אינו יכול לברך על תוספת ההידור. ובחזון עובדיה (עמוד קל"ה) ביאר דאיינו שנועדו לו להדליק נרות אחרות בבית חברו, וכוונתו להוציא ידי חובה את חברו.

כמו כן, בשו"ת רבי עקיבא איגר (תניא סימן י"ג) נשאל אודות מי שהדליק נרות חנוכה בליל שמיני, ושכח לברך, וקודם שסיים להדליק את כל שמונת הנרות נכר שעדיין לא בירך, וכתב שאפילו אם סיים את הדלקת כל הנרות

תולדות רבני תימן

מֶרְן הַגָּאון רַבִּי חַיִּים כֶּסָאָר זצ"ל ראש ישיבת בית אלשיך ובית שרעבי

ופושט את ספקותיהם. וכך היה הדבר חוזר חלילה, מידי יום ביומו, ללא הפוגה וללא שום מנוחה והפסקה, מלבד זמני הסעודה ושינה קצרה וחטופה של שעות מעטות ביותר בתחילת הלילה.

יום שישי היה קודש לכתבת חידושי תורתו. בחדר שבביתו היה מתבודד במשך מספר שעות, ומעלה את כל הגיון ליבו על הכתב. כליל שבת קודש, אחר חצות הלילה בישר צדק בקהל רב, והיה מלמד משנה בהמון רב, בהיכל ישיבת בית שרעבי, עד לשעת תפילת שחרית. משם היה פונה והולך להתפלל עם הציבור בבית הכנסת אלשיך. לפני קריאת התורה המנהג היה שהיו יוצאים רוב המתפללים לטעום דבר מה, לאחר ששהו שעות ארוכות בבית הכנסת עוסקים בתורה ותפילה. אולם, רבי חיים זצ"ל היה נשאר עם חלק מהציבור בבית הכנסת, ויחד למדו מדרש, עד שוב המתפללים.

בַּחצוֹת יום השבת שוב היה חוזר אל בית המדרש אלשיך, שם לימד במשך כארבע שעות. תחילה קראו מעט תיקוני הזוהר הקדוש, אחר כך גמרא ושלחן ערוך עם שתילי ימים, ולבסוף למדו פירוש רש"י על פרשת השבוע. בין תלמידיו הרבים נמנים הגאון רבי שלום קלואן זצ"ל, והגאון רבי חיים יצחק הלוי זצ"ל, רבה של הרצליה. רבינו חיים זצ"ל עלה לארץ בעליה הגדולה. נפטר בכ"ב כסליו ה'תשנ"ח.

שכתב הרמב"ם אינו כן, וכמו שהערתי על זה בחיבורי שם טוב שם. **ועכשיו** שזיכנו ה' לעלות לארץ ישראל, ובאו כל עדות המזרח, זה עושה ככה וזה עושה ככה, ובאין לידי מחלוקת, ואינן רוצין לילך אחר המורבים. ולפיכך, הואיל ואין תקנה להניצל מיד לא תתגודדו, נסיים במאמר התנא, ועל מי יש לנו להישען על אינו שבשמים, שימהר בביאת הגאול במהרה בימינו אמן, שיבוא ויתקן את העולם כולו, שיעבדו את ה' יחד. ויקיים בנו מה שהבטיחנו על ידי הנביא, כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שם אחד, בחייו ובמינו, אמן כן יהי רצון. ודע דמה שכתב מהר"י, דהרמב"ם מאריה בתימן, הוא לאו דוקא בכולו, אלא ברובן מיירי, שהרי יש דינים שהלכו בהן כשיטת מר"ן ז"ל ודעמיה, ודו"ק ותשכח.

אבותיו, וסימנך לא טוב אנכי מאבותי, זולתי אם הולך להתפלל בין שאר העדות ונעשה שליח ציבור, שילך אחריהם הואיל והם הרוב, ואל ישנה מפני המחלוקת.

ובענין ברכת ישתבח כתב, הגירסה היא חי העולמים בפתח, ומי שאמר שבתפתח הוי משתף שם שמים ודבר אחר, אין בדבריו כלום. לא די לו במה שזולל בכבוד גדולי חכמי ישראל, אלא שביקש לדחות נוסחתם שהלכו בה הם ואבותיהם דור אחר דור, מימות קדם, שאומרים חי העולמים בפתח. דלא קטלי קני באגמא נינהו לחלוק עליהם, שדבריהם מיוסדים על אדני פז. ואדרבה, מי שאומר חי העולמים בציר"י מקצץ בנטיעות, כמו שהאריך מהר"י על זה בפירושו עץ חיים.

שאבא מוזין אותו לומר דברי תורה שיבוא לסעודה, כי אבא מאד נהנה בסעודה הקודמת מדברי התורה של הרב. ואכן, כך עשיתי. **נמצאנו** למדים ממעשה זה, כי חכמתו של הרב זצ"ל התבטאה ביכולתו לומר דברי תורה בסעודה בנושא הלכתי ובכל זאת לרתק את השומעים, ללא צורך בסיפורים שונים ומשונים אשר הציבור משתוקק היום לשמוע, ואם אין סיפורים הרי שמפספסים כל הדרשה, וכדי בוין וקצץ. לפיכך דאג אבי מורי זצ"ל לפאר את סעודת המצוה בנכחותו של הרב שלמה זצ"ל, ובדברי תורתו.

עד מהרה התפרסם רבי חיים זצ"ל כאיש מורם מעם, וכאחד מגדולי הרבנים והמורים, ורבים החלו להשכים לפתחו. תחילת כהונתו היתה כרב בית הכנסת ובית המדרש בית כסאר, אולם לאחר שנודעה בשערים גדולת תורתו עלה ונתעלה, ונקרא לכהן פאר כראש ישיבת בית שרעבי וכרב בית הכנסת ובית המדרש בית אלשיך. שם הרבין תורה ויראה לעדרים, כשלצדו עומד הגאון המופלא רבי יחיא אלשיך זצ"ל. מכל העברים נהרו לשמוע תורה מפיו, ולהאזין לנועם תפילותיו שנאמרו בקול תחינה משובב לבבות. מלבד עיסוקו בהרבצת תורה, עסק רבינו חיים זצ"ל גם בהוראת הלכה למעשה, והיה משיב דבר ה' זו הלכה בכתב ובעל פה לכל דורש ה'. וכמו כן, היה מסמך מומן לזמן רבנים ושוחטים.

סדר יומו של רבנו חיים זצ"ל יכול לשמש דוגמת מופת להתמדה ולעקביות נפלאה, היאך כל רגע ורגע מימי חייו היה מנוצל עד תום לשקידת התורה ועבודת ה'. לילה לילה, בשעת חצות, היה ניעור משנתו, הולך אל בית המדרש בית אלשיך, ושם היה מלמד גמרא עד לשעת תפילת שחרית. לאחר אכילת פת שחרית לימד בעמקות וביגיעה רמב"ם ופוסקים בישיבת בית שרעבי, במשך כשלוש שעות. לאחר מכן לימד תורה את צעירי הצאן עד הערב, ולאחר תפילת ערבית היו מתאספים בביתו אברכים תלמידי חכמים, שהיו קוראים לומדים ושונים לפניו, כשהוא מטה אוזנו ומורה להם דרך הלימוד, מיישב להם תלמודם

מנהגי תימן בארץ ישראל

שבמקומו של רבי אליעזר היו כורתינן עצים לעשות פחמין לעשות ברזל בשבת. ומצינו גם כן דוגמא זה בגמרא אתריה דרב הוה, אתריה דשמואל הוה, דמוכח שהיו קבועים כל בית דין ובית דין במקומו, ולא היו כולם במקום אחד, בכדי שלא יבואו לידי לא תתגודדו שדרשו חז"ל, לא תעשו אגודות אגודות. וכמו כן בדינין שנחלקו בהן הגאונים ז"ל, שיש מי שפסק כך, ויש מי שפסק כך, ומסתמא הלכו בדרך הזאת, וכמו כן הלכו הרמב"ם ומרן ז"ל. ולפיכך מה שכתבתי בסמוך סיוע לדברי הרמב"ם ז"ל, שפסק כמאן דאמר שלא היו שני בתי דינין בעיר אחת (וכן כתב בפרק י"ב מהלכות עבודה זרה), ובכלל אזהרת לאו דלא תתגודדו, שלא היו שני בתי דינין בעיר אחת זה נוהג כמנהג זה, וזה נוהג כמנהג אחר, שדבר זה גורם למחלוקות גדולות וכו'. ואף על פי שמרן ז"ל מיקל בשאלה זו (בשו"ת אבקת רוכל בסיומן רי"ב), מכל מקום לפי מה

מנהגי אבותינו

שאל אביך ויגדך. וכן בענין המשנים בכריכות הציצית וכריכות התפילין, ומניחין תפילין של יד מעומד, נקט דאין קפידא, וכולהו איתניהו. ומכל מקום יאחו מנהג אבותינו אם יוכל, וסימנך שאל אביך ויגדך. וכן בענין הטהי על צד ימין בנפילת אפים השיב, יש נוהגים כן, ויש מטיין על צד שמאל, וכל אחד ואחד ילך לפי מה שהלכו אבותיו, וסמך לזה שאל אביך ויגדך.

בעניין נוסח התפילה כתב, דע דכל התפילות, בין שאמי ובין בלדי, בסוג מקוריות הן. דקבלה בדינו שלא תיקנו עזרא ובית דינו נוסח התפילה של שמונה עשרה ברכות, אלא פתיחה וחתימה בלבד, והשאר שבאמצע הוסיפו אותן אחר כך חכמי וואנוי הדור, לפי שהן צרכי רבים. ומשום הכי כל אחד ילך לפי מה שהלכו

מֶרְן הַגָּאון רַבִּי שְׁלֵמָה קוֹרַח זצ"ל רב העיר בני ברק

מתנהל בסדר מופתי, הרבנים מנהיגים את מהלך הסעודה, והם קובעים את השירה, בשירת הקודש של רבינו שלום שבזי זצ"ל. לסיום התכבד רבינו שלמה זצ"ל לומר דברי תורה, וכמובן שפתח בדברי תורה במשך כחצי שעה בענין הלכתי, כאשר כלל הציבור יושב בקשקש מופתי ושונה בצמא את דבריו, ללא כל הפרעה.

לאחר כמה חדשים התקיימה חתונה נוספת בביתנו, לאח נוסף. אבי מורי זצ"ל ביקש ממני קודם החתונה: ראה, הרב שלמה קורח צריך להגיע לחתונה. תזמין אותו לסעודת מצוה, ותאמר לו

הגאון רבינו חיים כסאר זצ"ל נולד סמוך לשנת ה'ת"ר לבריאת העולם, לאביו הצדיק רבי שמואל כסאר זצ"ל, בנו של הגאון רבי יחיא כסאר זצ"ל, שהיה מגדולי וחשובי החכמים שבעיר ואם בישראל צנעא. גדולי תורה ויראה ואיש ציבור מורמים מעם ונשואי פנים, העמידה משפחת כסאר מקרבה, ואף החזיקה את אחד מבתי הכנסת ובתי המדרש המפורסמים שבעיר צנעא, הנקרא על שמה בית כסאר.

בַּעַת היותו ילד, התגוררה משפחת אביו בעיירה בית עדאקה הסמוכה לעיר צנעא, לצרכי פרנסה, ובחדשי החגים והמועדים שהתה המשפחה בביתה שבצנעא. כבר אז, בילדותו, ניכרו בו היטב סימני גדולה וטהרה, והוא התעלה מיתר בני גילו בחשקת והתמדת התורה, כשהוא מנותק מכל עניני העולם הזה, ובאהבת התורה שוגה תמיד. את ראשית לימודו וחניוכו קיבל במחיצתו של הגאון רבי דוד מוועיק זצ"ל, רבה של בית עדאקה, ועד אחרית ימיו רחש לו רבנו זצ"ל הערכה רבה, ותמיד היתה תהילתו ועזו תורתו ויראתו בפיו. בעודו עול ימים, שבה משפחתו לגור בצנעא בקביעות. שם, בין כתלי ישיבת צנעא הנודעות, החל לשקוד על התורה ועל העבודה יומם ולילה, ולקנות חכמה ותבונה, ודרכי הלימוד והגמרא, מפי גדולי מרבצי התורה וראשי הישיבות, אשר כל שבילי התלמוד והפוסקים היו נהירין להם כסבא אמיתית וישרה ובעמקות נפלאה, ושגורים בפיהם כלשונם.

בספרי שו"ת החיים והשלום (עמוד צ"ג) נשאל, דהנה ידוע הוא דהרמב"ם ז"ל מאריה דאתרין בתימן, וכמו שכתב מהר"י (בשו"ת פעולת צדיק חלק ב' סימן ק"ס), ועכשיו שזיכנו לעלות לארץ ישראל קמו עלינו רבני ישראל, ואמרו דכאן בארץ צריכים לנהוג על פי פסקי מרן הבית יוסף ז"ל שהוא מאריה דאתרין, ומכין אותו על קדקדיו מדברי הרמב"ם ז"ל עצמו, שכתב (בפרק י"ב מהלכות עבודה זרה) הדין דלא תתגודדו [ועיין פעולת צדיק (שם) סימן ע"ו] גבי תספורת בימי העומר, שאיסור לא תתגודדו אינו לאו, רק דרך דרש ואסמכתא, וכמו שכתב רבינו בספר המצוות. וכי אתאמר דווקא בדבר שעיקר איסור מן התורה אתאמר, לא דברים שאין להם עיקר.

והשיב על כך רבינו, דע שבזמן חכמי המשנה היתה שיטה זו, וכדאיתא בשבת (בפרק רבי אליעזר דמילה דף ק"ל ע"א),

עוד כתב רבינו חיים כסאר שם (סימן א'), דבר פשוט וידוע שכל דבר שהלכו בו אבותינו, חייבים אנו לילך בו. אף שלא נזכר בדברי הרמב"ם ז"ל, שלא עשו אותו דבר אלא על פי חז"ל, בכגון זה דנשילת ידים בשחרית, דברייא היא בשבת דבענין שירוחן דיו שלש פעמים, וכמו שפסקו אותה הפוסקים ז"ל. וטענת הדוחה זה אינה טענה, דאדרבה הוא נותן פגם באבותינו ובחז"ל שהלכו אחריהם, היפך מאמר הכתוב לא טוב אנכי מאבותי. ולפיכך ילך האדם אחריהם ולא יהרהר אחר דבריהם, כי כולן מיוסדים על אדני פז, וכמו שהורה שלמה המלך ע"ה, שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמן, ע"כ.

כמו כן, בתשובות רבות השיב שאין לשנות מנהגים, וסימנך

נסתלק מעמנו בחודש הקודם, ביום י"ג מרחשון, מרן הגאון רבי שלמה קורח זצ"ל, זקן רבני תימן ורב העיר בני ברק. וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'.

אספר מעשה שאירע עם אבי מורי, הרה"ג רבי יוסף צדוק זצ"ל, אשר עלון ה' יוצא לאור ליליו נשמתו כבר במשך כשנתיים, מאז פטירתו ביום ה' בכסליו ה'תשע"ז. ובה היה המעשה.

לפני כעשרים ושש שנה התקיימה בביתנו סעודת מצוה של שבוע ברכות לאח, על טהרת הקודש וכמנהג ייחודי תימן. הכל

לכל עניני העלון, תגובות, שליחת מאמרי הלכה, תולדות רבני תימן, תרומות להפצת המשך העלון. לפנות לשלום צדוק: 0559988346 וכן לשלוח הודעה למייל המופיע בעמוד הראשון

העלון בחסות: מורשת תימן המרכז לתשמישי קדושה ויודאיקה בדרום בנוסח שאמי בלדי להזמנות: בועז אשבל - 050-7373234, שד' בן גוריון 30 אשקלון